

OTAN izango da laster naturalena

Joxe A. Otaegi

OTANera sartu, ez sartu (edo geratu), barra-barra entzuten zaizkie politikoei honelako arrazoiak: Aliantza Atlantikora sartuta ere, Espainiak ez omen du bere eskubide eta interesetan amore emango. Oso-osorik gordeko omen du bere nortasuna. Ez du deus inoren esku utziko bere lur-integritatean eta lur honen jabetasunean. Pittin-pittinik ere ez du galduko bere subiranotasun subiranoa. Eta abar. Sakratuak dira horiek. Ez dago galtzerik. Urguilu nazionala eta duintasun espainola beti salbatuko dituela agintzen du jadanik Presidenteak.

Merkatu Komunarekin berdin da. Jendea lasaitu beharra bailego bezala mintzatzen dira, Espainiak ez duela bere nortasuna galduko, bere eskubideak eta subiranotasuna. Elkartu, elkartuko da, baina bera izango da gero ere, beti berbera, ez da elkartean disolbatuko. Inondik ere oso inportantea da hori, zeren Aliantza eta Merkatu nahasi horiek arrotzak eta gauza artifizialak bait dira, eta nahas-mahas horietan nortasuna galduz gero, azkenean ez dakigu espainolak ala zer demonio garen.

Estatu bat da Espainia, ez da gehiago. Estatu izaki, ez da beti-koa: historian bilakatua da, nola edo hala bilakatua, bortxakeria

askoz eta marrukeria gehiagoz; penintsula osoa betetzera iritsi ezinda, baina lurralde batekin Afrikan, Gibraltar gabe, baina Iruñearekin. Ez du horixe baino naturaltasun eta arrazoikotasun handiagorik. Denbora pasa da eta, prozesu bihurri, askotan kriminal, baten azken muga historikoa zirudiena, orain larri dabil prozesu berri baten abiapuntua bilakaturik.

Bidezkoa da. Denborak aldatu egiten dira historian. Eta historian, noizpait konstrukzio artifizial bat izandakoak, munduko gauzarik naturalena ematen du denborarekin, bere eskubide natural santu eta sakratuekin. Baina, historian, gaur tokatu ez zaionari, bihar tokatzen zaio «probintzianoa» izatea. Horrelakoxeak dira atzoko «progre»en gaurko komeriak.

Hasieran, antzina, pertsonak eta familiak zeuden, eta lagunartek, mendi eta basoetan. Gero hirietan bildu ziren. Hiria oso gauza artifiziala da. Familiak eta lagunartek indar gehiago zuten elkartasun hiritarrak baino, hiria ez bait zen osoki norberarena bezala sentitzen, interes eta premia konkretu batzuri erantzuteko erakunde utilitarioa bezala baizik. Atenak interesok ongi begiratzten bazituen, defendatu egingo genuen; zaputuz egiten bazien, familia osoa beste hiri batetara joaten ginen eta gerra egiten genion Atenari. Ez zegoen beste naturaltasunik.

Ongi esan zuen Spinozak: «Nadie se puede privar del derecho de defenderse a sí mismo, hasta el punto de dejar de ser hombre».

Denbora pasa zen eta hiria, gizon eta familia batzuren konstrukzioa, gizonon buruen eta eskubideen eta interesen gaintek altxatu zen, berjabe eta nagusi. Jendeak mailegatu zizkion eskubideak eta nortasuna hiriak hartu egin zituen eta bere egin. Legeak ematen zituen, zigorrak ezarri, kontribuzioa bildu. «Por naturaleza, idatzi zuen Aristotelek, la ciudad es anterior a la casa y a cada uno de nosotros, ya que el conjunto es necesariamente anterior a la parte». Hiria zen pertsona, eta pertsonak eskua, begia, oinak bezala ziren, gorputzaren atalak.

Eta denbora pasa zen berriro, eta hiriak beren artean elkartzen hasi ziren, batzu beren gogoz eta gogoz kontra beste zenbait. Gorputza, naturala eta berezkoa, hiri-elkartea zen orain, eta hiri bakoitza ez zen begia, oina, eskua besterik: batzu portu-hiriak ziren, artisau-zentruak besteak, etab. Beharra zetorrenean (gero eta maizago bait zetorren), gorputzaren alde sakrifikatu behar izaten zituzten hiriek beren eskubidetxoak, elkartearnak bakarrik izaten bait ziren eskubide handiak. Horiek ez zegoen sakrifikatzerik.

Eskualdeok ere, gero, denbora pasa ahala, elkartzen hasi ziren beren artean. Batzu halaxe komeni zitzaielako, beste erremediorik ez zutelako beste batzu, eta Nafarroa, adibidez, konkistatu egin zutelako. Eskualde bakoitzak bere legeak eta Foruak galtzen zituen, eskubideak eta ohiturak, batzuk beren hizkuntza ere bai, eta Estatuaren legea, eskubidea, hizkuntza besterik ez zen geratzen. Konstrukzio berriak lehengo denak irensten zituen, eskualdeak, hiriak, familiak.

Guzti honi progresoarean historia ohi deritzo, eta progresistek miresmen eta beneraziorik handiena izan diote beti historia horri.

Bistan da, ideologiak ere aldian aldikoak sortzen zirela, eta Aristotelerena da ideologia bat. Jendea konbentzitu beharra zegoen, egoera berriaren zuzentasuna zela bidezkoena eta naturala, lehengoak ez zuela zentzurik, eta Arana Goiri ikaragarritzko retrogrado bat zela. Sokrateri beti eta noiznahi polis grekoari obeditzen irakatsi zitzaion, heriotzaraino; euskaldunoi zein ridikulua den, irakatsiko zaigu, geure interes koxkor, probintzianoetan tematzea, Estatuaren interes arrazional eta zabalei amore eman ordez. Errepublikak Frantsesa Estatuaren mugak berak arrazionalak eta naturalak deklaratzearaino iritsiko da, Estatuaren zenbateraino den arrazoizkoa adierazteko. Eta naturala. Beti ere biak batera: arrazoizkoa eta naturala.

Arrazoizkoak izaten guztiz ikasteko, eskola batzu falta zaizkigu oraindik. Naturalak, moduren batetan, geurean, hasi gara naturalagoak izaten. Ikasi, ondo kostata, baina euskaldunok ikasi bait dugu poliki-poliki zein irrazional eta kontingentea zen gure zeruko hainbat maite genuen mila izar, hamaika amets egiten genuen udaberriko egunsenti.

Beharko ikasi. Toneladaka zientzi mitraila disparatu zaigu atergabe Historiaren Akademiako artilleriatik hasi orain berrehun urte eta oraingoxe filosofo, historigile zein periodista zientifikoen petardoetaraino. Gure Aitor eta Tubal, gure Foruak eta tradizioak; gure arrazaren garbia, demokraziaren jatorra, berdintasunaren paregabekoa, askatasunaren arbola. Mito eta ez-mito zahar haiek denak hautsi dizkigute, arrazoizkoak denak apurtu, tesi politiko guztiak birrindu, geure usteak oro kiskali. Ezer gabe geratu gara. Geu, nolana ere, lur kiskali honetan hemen geratu gara, lehen bezala orain, eta geu izaten setatzen gara. Ez antzinako demokraziarik eta ez Forurik, ez Tubalik eta ez Lelorik geratu arren, larru gorritan, ez dakigu oso ongi zer garen, baina garena izaten jarraitu nahi dugu. Hiriak, eskualdeak, Estatuak gorabehera, edo Konstitu-

zioak, Estatutuak nahiz administralgoak gorabehera, geu izan nahi dugu. Ez da gauza asko nahi duguna. Ondo iruditzen zaizkigu, edo berdin ezer ez zaizkigu iruditzen eta bost axola zaizkigu, egia esateko, hiriak, eskualdeak, Estatuak munduan, eta historiaren progresoa, gure progresoa ez bada, kontua ez bait da dantza horietan dantzatzea. Berrero lehen-gizonaren primitibismo naturalera itzulerazirik (hainbeste arrazoiren mailukadaka), basotik hirira jaitsi zenak bezala galdetzen dugu: eta guri zer balio digu erakunde modu horrek? Guk ere defendatuko dugu Atena, Atenak gu defendatzen bagaitu. Bestela, «hori ez da gurea», esan beharko dugu, eta berriz mendira joan.

Estatuak sortzen ari zireneko ideologo bat hain zuzen Spinoza izan zen, baina ideologo kritikoa, judu olandresa. Kokoteraino zegoen, konstrukzio sozialoi beren kohesiorako asmatzen zitzaien oinarri ideologikoekin: denak ziren zeruak halaxe nahitakoak, errepublika naturalak, ebidenteak, zuzenak baino zuzenagoak, sakratuak. «Confederados son hombres de dos ciudades, idatzi zuen engainu-muntaia guzti haren kontra, que para no llegar al peligro en los trances de la guerra o por cualquiera otra razón *de utilidad*, se obligan entre sí a no hacerse daño mutuamente, sino, al contrario, prestarse socorros en caso de necesidad, *guardando cada uno su imperio*. Este contrato será válido en tanto que exista la causa que le ha servido de fundamento, a saber, un motivo de interés o de daño, porque nadie contrata ni se obliga a los pactos sino con la esperanza de algún bien o por precaución de algún mal. Si este fundamento se destruye, se destruye el pacto mismo».

Mende bat geroago, XVIII.ean, gure Larramendi zebilen kote-kokoteraino eginda, euskaldunak Espainian lotzen zituen paktuarekin, onik baino kalte gehiago ekartzen zuelako. Jatorrizkoa eta naturala, esango du, herriak dira, ez Monarkiak eta Estatuak. Paktuak eta elkartasunak ongi daude, ongi daudenean. Gaizki daudenean hautsi egin behar dira, eta, bestela ezin bada, armaz eta biolentziaz apurtu, berrero askatasuna irabazteko. «¿Por qué tres Provincias de España (y no hablo ya del reino de Navarra) han de estar dependientes de Castilla —Guipúzcoa, Alava y Vizcaya— y otras tres dependientes de Francia, Labort, Zuberoa y Baja Navarra? ¿Qué razón hay para que esta nación privilegiada no sea nación aparte, nación por sí, nación entera e independiente de los demás?».

(Parentesi artean: gaurko historilari bixkor batzuk bitxia eta mitologikoa aurkitzen dizute euskal historigintza zaharreko «paktuaren teoria». Gertaera historiko zehatzena ez, baina pentsa-

mendu funtsean juridiko-filosofiko baten espresio bezala ulertuta, agian ez hain mitologiko eta ez hain bitxia gertatzen da teoria hori, XVI eta XVII. mendeetako filosofia politiko europarrean).

Denbora asko pasa da berriro. Historiak «progresatzen» jarraitu du, naturaltasuna eta arrazoizkotasuna Estatuak inkarnatzen du orain. Demokrazian, euskaldunek eta galegoek nahi edo behar omen dutenaren arrazoizkotasuna ez da izaten ebidentea, oso gauza diskutigarriak dira: gainera, euskaldun denek eta galego denek ere ez dute berdin pentsatzen; gainera, horiek nahi luketena egiten utziz gero atzetik beste denak etorriko lirateke, eta kaos bat izango litzateke, eta sekulako diskriminazioa jasan eraziko litzaeke gainera euskaraz ez dakitenei, eta desegin egingo litzateke Estatuak, etab. Ez dago batere garbi. Ebidentzia Estatuak dauka bere alde. Bere omnipresentziak egiten du. Euskaldunen edozein asmo jar liteke auzitan, oso diskutigarria izango bait da edozer gauza ere, sekula auzitan jarri ezinezkoa Estatuak da eta Estatuaren errespetu santua.

Azkenik, Estatuak berak ari dira gaur egun elkartzen beren artean, geroari begira. Komeni zaielako, beste erremediorik ez dutelako, agian beharra dagoelako. Eta zer egiten du atzoko «probinzianoak», Estatuak eskubide gabe utzitako behialako herrialdeak, mintzairak, hiriak, desanparatuak? Euskaldun batentzat bederen dibertigarria da politikoei entzutea, bai, elkartu bai, egingo dela, baina subiranotasuna ezertan murriztu gabe, eta eskubideak ukitu gabe, duintasun nazionala beti ere ongi salbatuz eta nortasunaren inolako kalterik gabe. Aspaldian ez zen entzun parajeotan hainbeste «filosofía de campanario» (hori bai, gauzak abandotarrak ohi zuen baino eleganteago formulatuz). Hainbeste denbora ibili da bere arrazoi horiek errepikatuz ridikulua egiten. Munduak buelta asko ematen du. Historiaren logikan Euskadi arrazoi gutxi zela, bagenekien. Geuretzat, halere, nahikoa zen. Espainiak ere, orde, honez gero ez du denboren azkeneko hitza ematen. Estatuak badoaz ekarri zuten bidetik eta, bihar, OTAN izango da munduko gauzarik naturalena, arrazoizkoena. Eta zer, guri?

Orain ez bait zigin inporta OTANek berak. Ia mende oso bat abertzaletasun «probinzianoaz» hain sufizienteki burlatu den progresia sozialistaren txaketa berri laburtzua da (zilegi ezezik, «patriotismo español»a errentagina dela, deskubritu bide dizute), Bizkaiko zozoa egunotan dibertitzen duena. Begira nondik eta, kupida gabe ipurbelzka ari zitzaion internazionalista txit jaunak ere bistan dauka berea, azkenean bista-bistan dauka, eta ez da larrosa txuria.

Euskaldunak (PNVkoak probintziano batzu direla, entzuten jarraitzen du; ETAkoak gaizkin hutsak eta geure buruaren kaltegarriak; besteak, aldiz, «Benemérita» etab. dira, baina), euskaldunak, munduaren bazter galdu honetan, dibertiturik irakurtzen du bere Spinoza zaharra: «Cualquiera que se considere bajo el imperio de la naturaleza, tiene derecho para desear cuanto le parezca útil, sea por la sana razón, sea por el ímpetu de las pasiones, y le es permitido arrebatarlo de cualquier manera, sea con la fuerza, con engaños, con ruegos o por todos los medios que juzgue fáciles, y por consiguiente tener como enemigo a aquél que quiera impedir que satisfaga sus deseos». Eta ez zen terrorista bat.

J.A.O.